

Nora begiratu?

DIANA FRANCO

Incel, cyberbullying, sexting, cat-fishing, ciberbating, doxxing, gaslighting, grooming, sextorisioa... Azkenaldian, gizakion jokabide ezkor guztiak eremu digitalean “tag-eatuak” izaten ari dira, badirudi eremu fisikoan genituen adierazpenek ez dutela balio errealitate digitala azaltzeko, edota gauza bera esateko terminologia aldatu behar dela tresna aldatu egin delako eta bortizkeria eragiteko moduak tresnekin ere eraldatu egin direlako, nahiz eta azken finean atzetik bortizkeriaren izaera bera dugun. Gainera, terminologia bera oso kolonialista da, eta askotan gaurkotasun grinak konkistatuta geureganatzen dugu –aitortzen dut nik neuk sarri erabiltzen dudala terminologia hau–.

Hitz hauek guztiak gizakion arteko harreman digitaletan egon daitezkeen bortizkeria harremanen inguruan ari ziren direnez, profesional askok azaltzen dizkigute, errealitate honen kontzientzia har dezagun. Euskaraz “izena duena da” adierazpena dugu, behar bada ideia horrekin ulergarriago zaizkigu dugun errealitate digitala, askotan ukie-zina, eta bere ondorioak. Baina bide honek despitu gaitzakeela uste dut, gure begirada behar ez den lekura eroaten. Behar bada, betiko arazo bati buelta larregi ematen ari gatzazkio, eta arazoa konpontzeko modua ahazten, edo alde batera uzten, denok pantailari begira gauden bitartean, hurrengo jokabide bortitza definituko duen hitzaren zain.

Jakin badakigu arazoa gizakion naturaren baitan dagoela, horregatik, ez dezagun begirada galdu, terminologia gure buruetan metatuz, eta balioen hezkuntza ahaztuz. Dagoena azaldu beharrean, sor ditzagun bortizkeriari aurre egiteko bideak. Bortizkeria bere espresio guztietan borrokatzeak gizarte batek bere baitan dituen balioetan du oinarria, hortik hasita gizarte horrek sortuko dituen harreman dinamiketan, teknologietan eta horien erabileran ikusiko baitira balio horiek islatuta. ●

SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA

Euskara “politizatua”

ONINTZA IRURETA AZKUNE

Soziolinguistika Klusterrak 2024ko Euskal Soziolinguistika Jardunaldia antolatu zuen Gasteizen apirilaren 23an. Azken urteetan euskararen eta katalanaren inguruan agertu diren diskurtsoak izan ziren ardatz. (Jardunaldien kronika osoa: <https://labur.eus/8BylQ>)

Onintza Legorburu (Emun) izan zen hizlarietako bat. Legorburuk euskararen alde ondu diren eta ontzen ari diren hainbat diskurtso aukeratu zituen eta haien errebasoa egin zuen. Etnizitatetik harago doazenak landu zituen, alegia, “bi nazionalismoak gainditzen dituztenak”.

Gaur egun “denentzako euskara” norabidean ari den diskurtsoa aipatu zuen lehenbizi. Atzera egin eta indar handiena izan duen diskurtsoa gogora ekarri zuen: identitate nazionala erdigunean jartzen zuen diskurtsoa. Gabeziak dituen diskurtsoa dela dio Legorburuk, eta euskalgintzan diskurtso aldaketarako gogo nabaritzen dela azaldu zuen. Euskara abertzaletasunarekin lotzetik urrundu eta identitate zabalago baterako proposamena egin da: euskara guztiona da, euskara despolitizatu nahi da (alderdi politikoen eskematik atera, behintzat), euskara zabaldu. Oinarrian halako elementuak jarri dira: bizikidetzeta, aniztasuna, justizia. Identitate nazionalen oinarritutako diskurtsoa agortutzat eman du Legorburuk, baina zehaztu du herritarrek diskurtso horretan oinarritzen segitzen dutela, alegia, herritar askori galdetuz gero zergatik egiten duen euskaraz, erantzuna da, “euskalduna naizelako”.

Bigarrenik, euskara ardatz ez izanda ere, azken urteetan euskarari asko begiratu dioten gizarte mugimenduak hartu zituen kontuan. Bi aipatu zituen: mugimendu feminista eta gazte sozialisten mugimendua.

Legorburuk azaldu zuen mugimendu feministak euskalgintzak proposatutakoaren alderantzizko ekarpena egin duela, hau da, hizkuntza birpolitizatu behar dela dio, intersektionalitate ardatz hartuta, botere harremanen sarean hizkuntzak ere bere lekua baduela dio. Euskararen aldeko diskurtsoa justizia sozialaren parametroetan kokatzen du mugimendu feministak, hots, justizia sozialean sinesten duen edonork hartu behar du bere gain hizkuntzaren auzia.

Mugimendu sozialistari dagokionez, aipatu zuen bi monografiko dituztela euskara ardatz dutenak. Gazte mugimendu horrek klasea ekarri du irakurketetara, klasea analisirako kategoria bat da. Legorburuk zioen euskara oposizio elementu gisara kokatzen dutela, arauaren kontrako moduan. Klaseari lotuta, zer ikertua eta zer pentsatua dagoela gehitu zuen.

Azkenik, arlo sozioekonomikoari begiratu nahi izan zion. Euskara planek enpresa alorrean eta ekonomian erabiltzen den “lehiakortasuna” kontzeptuari zer ekarpen egin dioten galdetu du Legorburuk, eta hemendik aurrera euskara planek zer ekar dezaketen. ●